

การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงศิลปะบนฐานแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดราชบุรี

Art Tourism Development Based on Creative Tourism in Ratchaburi Province

พงศ์กฤต นันทนาการ¹ อธิป จันทรสุริย์²

Pongkit Nantanakorn¹ Athip Jansuri²

^{1,2}หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยว
มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

^{1,2}Master of Arts Program in Hospitality and Tourism Management, Kasem Bundit University.

E-mail: s_ixohoxi@hotmail.com; โทรศัพท์มือถือ : 064-5929745

Received: 23 December 2020

Revised: 20 April 2021

Accepted: 27 April 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงศิลปะบนฐานแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และ 2. เสนอแนะการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงศิลปะบนฐานแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดราชบุรี โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 15 คน ประกอบด้วย ภาครัฐ เจ้าของผลงานศิลปะ / ผู้ประกอบการ และภาคชุมชน ด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการศึกษา พบว่า 1. ด้านทุนทางวัฒนธรรม คือ ความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ทางด้านผลงานศิลปะ ด้านทักษะและความรู้ การถ่ายทอดความรู้ด้านศิลปะ โดยการให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามาทำกิจกรรม ด้านการเรียนรู้ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การท่องเที่ยวเชิงศิลปะนั้นทำให้นักท่องเที่ยวและชุมชนนั้นเกิดการเรียนรู้ในวิถีชุมชน ด้านการมีส่วนร่วม เจ้าของผลงานศิลปะ/ผู้ประกอบการ และชุมชน ต้องมีความพร้อมสามารถอธิบาย สาธิตในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้ ด้านความคิดสร้างสรรค์ การเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ของตนเองในการทำกิจกรรมด้านประสบการณ์ร่วมของนักท่องเที่ยวกับชุมชน นักท่องเที่ยวสามารถได้รับประสบการณ์ผ่านการลงมือทำจริง และด้านกิจกรรมท่องเที่ยว เจ้าของผลงานศิลปะ / ผู้ประกอบการ และชุมชนต้องออกแบบกิจกรรมสอดคล้องไปตามวิถีชีวิตของชุมชน และ 2. การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงศิลปะบนฐานแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ประกอบด้วย ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ด้านการบริการการท่องเที่ยว และด้านการตลาดและการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว

คำสำคัญ: การพัฒนาการท่องเที่ยว / การท่องเที่ยวเชิงศิลปะ / การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

Abstract

The purposes of this study were to 1) study the potential of art tourism based on creative tourism concept, and 2) provide the recommendations for art tourism development based on creative tourism concept in Ratchaburi province. The study was qualitative research. Fifteen participants consisting of government officials, artists/entrepreneurs, and community representatives were in-depth interviewed using the semi-structural interviewing form and the content analysis method.

The results showed as follows: 1) regarding cultural capital, it was the uniqueness of arts and well-equipped with skills and knowledge which were passed on to tourists who participated in community activities. In terms of learning and knowledge sharing, art tourism allowed tourists and the community to learn in the community way. As for participation, artists/entrepreneurs and the community had to be well-prepared, able to explain and demonstrate the activities to tourists. Regarding creativity, it was significant to provide opportunities for tourists to use their creativity in doing activities. In shared experiences of tourists and the community, it was significant to enable tourists to gain hands-on experience in doing activities, and regarding tourism activities, artists/entrepreneurs and the community need to design activities in accordance with the local way of life. 2) Art tourism development based on creative tourism concept consisted of tourism resources, ancillary service, and tourism marketing, and public relations.

Keywords: Tourism Development / Art Tourism / Creative Tourism

บทนำ

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เป็นการท่องเที่ยวที่มุ่งไปสู่ความผูกพันและประสบการณ์ อันแท้จริง ซึ่งได้มาจากการเข้าไปมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ด้านศิลปะ ฆรรตททางวัฒนธรรมหรือคุณลักษณะเฉพาะของพื้นที่ (Wurzbarger, Aagesen, Pattakos, and Pratt. 2009.) ประสบการณ์ดังกล่าว นอกจากจะช่วยให้นักท่องเที่ยวได้ทำความเข้าใจผ่านประสบการณ์ด้วยตนเองแล้ว นักท่องเที่ยวยังสามารถที่จะใช้ประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้ใหม่นั้นมาใช้กับชีวิตหรือการงานของตน ภายหลังจากที่กลับมาจากการท่องเที่ยวแล้วด้วย (Raymond, 2007) การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จะต้องมีการจินตนาการ และมีความจริงใจที่แสดงออกเป็นความคิดอย่างสร้างสรรค์ ต่อมาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ต้องมีองค์ความรู้แฝงไว้ด้วยศิลปะและกลิ่นอายของวัฒนธรรมท้องถิ่น (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่

พิเศษ เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. 2554) ซึ่งงานศิลปะถือเป็นกิจกรรมสร้างสรรค์ของมนุษย์อย่างหนึ่ง โดยผ่านกระบวนการทางปัญญาการสังสมประสบการณ์ ทั้งที่เกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์จากการอยู่ในวิถีชีวิต การสังสมชุมชน เกิดเป็นภูมิปัญญาร่วมสมัยโดยมีศิลปิน เป็นผู้ส่งสารถ่ายทอดประสบการณ์เหล่านั้นเป็นผลงานศิลปะ (อลงกต เพชรศรีสุก. 2551)

ปัจจุบันงานศิลปะรวมถึงวัฒนธรรมถูกทำให้เป็นจุดดึงดูดใจที่สำคัญของการท่องเที่ยว ทั้งในรูปของผลงานศิลปกรรมเอง เช่น การจัดแสดงงานศิลปะ เช่น หอศิลป์ พิพิธภัณฑ์ ทั้งการชื่นชมศิลปะและความงามของสถาปัตยกรรม รวมถึงวัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ ซึ่งนอกจากจะได้ชื่นชมความงามของผลงานศิลปกรรมและการชื่นชมสุนทรียภาพของความงามทางสถาปัตยกรรมแล้ว นักท่องเที่ยวยังได้ความรู้ต่าง ๆ (พระวินัยธร ทรายูธ ฐานิสฺโสโร. 2561) สอดคล้องตามแผนปฏิบัติการส่งเสริมการท่องเที่ยวประจำปี 2562 ในการส่งเสริมเอกลักษณ์ของประเทศไทยและของแต่ละท้องถิ่น ด้วยการสื่อสารเอกลักษณ์ความเป็นไทยให้เป็นที่เข้าใจใน อาทิ การสร้างคุณค่าความเป็นไทยในสินค้าและบริการต่าง ๆ ที่คงอัตลักษณ์ความเป็นไทย การสื่อสารเอกลักษณ์ความเป็นไทยผ่านสื่อสร้างสรรค์และนวัตกรรม (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2562) ซึ่งจังหวัดราชบุรี เป็นจังหวัดหนึ่งซึ่งมีอัตลักษณ์ด้านศิลปะที่มีความสำคัญต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวตามแผนส่งเสริมการตลาดของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย 12 เมืองต้องห้ามพลาด ชุมชนคนอาร์ต จังหวัดราชบุรี

จังหวัดราชบุรีนับเป็นจังหวัดที่มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สวยงาม แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ทั้งนี้ยังโดดเด่นในเรื่องของเมืองแห่งศิลปะร่วมสมัย ที่สามารถพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์เชื่อมโยงกับท่องเที่ยวต่าง ๆ อาทิ โอ่งมังกร ที่ในปัจจุบันได้มีการพัฒนารูปแบบเป็นผลิตภัณฑ์เซรามิก สมัยใหม่ที่มีความสวยงามแปลกตา และสามารถใช้ประโยชน์ได้จริง ผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือและผ้าจกที่มีลวดลายเป็นเอกลักษณ์โดดเด่นของบ้านคูบัว และบ้านดอนแร่ อำเภอเมืองราชบุรี หนึ่งใหญ่วัดขนอน อำเภอโพธาราม งานศิลปะที่รวมเอาศิลปะหลากหลายแขนงเข้าไว้ด้วยกัน ทั้งลวดลายตัวหนังสือเชิงจิตรกรรม ศิลปะการแสดงทางนาฏศิลป์ ประกอบกับดนตรีปี่พาทย์ โดยจุดเน้นของแผนยุทธศาสตร์มุ่งที่จะเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยว (Travel Route) ให้เป็นแบรนด์ทางการท่องเที่ยว โดยแบ่งเป็นเส้นทางท่องเที่ยว พร้อมทั้งส่งเสริมการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวในทุกเดือน เพื่อกระตุ้นการท่องเที่ยว (คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ จังหวัดราชบุรี. 2561)

จุดแข็งที่สำคัญด้านงานศิลปะนับเป็นต้นทุนที่สำคัญในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงศิลปะ โดยสามารถนำแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์มาใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงศิลปะ จังหวัดราชบุรีต่อไปได้ ทั้งนี้จึงมีความสำคัญในการศึกษาเรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงศิลปะบนฐานแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดราชบุรี สอดคล้องตามแผนพัฒนาจังหวัดราชบุรี พ.ศ. 2561-2564 โดยจุดเน้นของแผนยุทธศาสตร์ที่เชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวให้เป็นแบรนด์ทางการ

ท่องเที่ยว พร้อมทั้งส่งเสริมการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว เพื่อกระตุ้นการท่องเที่ยว ทั้งนี้ยังโดดเด่นในเรื่องของเมืองแห่งศิลปะร่วมสมัยที่สามารถพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์เชื่อมโยงกับท่องเที่ยวต่าง ๆ ได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงศิลปะบนฐานแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดราชบุรี
2. เพื่อเสนอแนะการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงศิลปะบนฐานแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดราชบุรี

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของด้านการท่องเที่ยว จังหวัดราชบุรี ด้วยเทคนิคการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) ประกอบด้วย ภาครัฐ จำนวน 4 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัดราชบุรี และเจ้าหน้าที่สำนักท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดราชบุรี รวม เจ้าของผลงานศิลปะ/ผู้ประกอบการ จำนวน 6 คน ประกอบด้วย เจ้าอาวาสวัดขนอนและผู้สืบสานศิลปะการแสดงหนังใหญ่วัดขนอน เจ้าของโรงงานเซรามิค เถ้า ฮง ไถ่ เจ้าของ บริษัทรัตนโกสินทร์เซรามิค 4 จำกัด เจ้าของสุนทรียแลนด์แดนตุ๊กตา ผู้ก่อตั้งศูนย์เรียนรู้ศิลปะ บ้านศิลปะ R-Lek R-Aek และปราชญ์ชุมชนด้านภาพวาดและผ้ามัดย้อม ภาคชุมชน จำนวน 5 คน ประกอบด้วย ผู้ก่อตั้งจิตอาสาพัฒนาสถานบ้านคูบัว เจ้าของสวนศิลปะบ้านดิน ปราชญ์ชุมชนด้านงานศิลปะ ครูช่างศิลปหัตถกรรม และผู้ตกแต่งงานเซรามิค

2. ตัวแปรที่ศึกษา

การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงศิลปะบนฐานแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดราชบุรี ประกอบด้วย ทูทางวัฒนธรรม (Cultural Capital) ทักษะและความรู้ (Skill and Knowledge) การเรียนรู้ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Learning and Knowledge Sharing) การมีส่วนร่วม (Participation) ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) ประสบการณ์ร่วมของนักท่องเที่ยวกับชุมชน (Experience) และกิจกรรมท่องเที่ยว (Activity) จากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ Richard (2008), Richard (2010), Raymond (2007), UNESCO (2006), Sutsan (2014) สุตแดน วิสุทธิลักษณ์ และคณะ (2556)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi Structured Interview) ที่กำหนดแนวคำถาม เพื่อเชื่อมโยงกับประเด็นหรือวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษาไว้พอประมาณตามกรอบแนวคิดที่ต้องการศึกษา ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) โดยนำแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างไปตรวจสอบกับอาจารย์ที่ปรึกษา ก่อน และการเก็บข้อมูลในชั้นแรกอาจารย์ที่ปรึกษาได้เก็บข้อมูลให้ดูเป็นตัวอย่าง โดยให้คำแนะนำในวิธีการเก็บอย่างถูกต้องเพื่อให้ได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัย และแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างได้ผ่านการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ เลขที่รับรองโครงการ T016/63P

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์หน่วยงานภาครัฐ เจ้าของผลงานศิลปะ/ ผู้ประกอบการ และชุมชนเกี่ยวกับศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงศิลปะบนฐานแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดราชบุรี ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกรายบุคคล (In-depth interview) ผู้วิจัยเก็บข้อมูลภาคสนามด้วยตนเอง โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก และการบันทึกข้อมูลด้วยการบันทึก บันทึกเสียง ภาพถ่าย และการพิจารณาการเสนอแนะการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงศิลปะบนฐานแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดราชบุรี โดยการอภิปรายกลุ่ม (Group Discussion) ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ภาครัฐ จำนวน 3 คน เจ้าของผลงานศิลปะ/ ผู้ประกอบการ จำนวน จำนวน 3 คน และชุมชน จำนวน 3 คน รวมทั้งสิ้น 9 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) ด้วยการจำแนกประเด็นการวิเคราะห์ข้อมูลตามแนวทางที่กำหนดไว้โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูล และเพื่อเสนอแนะการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงศิลปะบนฐานแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดราชบุรี

ผลการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 เพื่อศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงศิลปะบนฐานแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดราชบุรี ผลการสัมภาษณ์เชิงลึก ประกอบด้วย ทูทางวัฒนธรรม ทักษะและความรู้ การเรียนรู้ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การมีส่วนร่วม ความคิดสร้างสรรค์ ประสพการณ์ร่วมของนักท่องเที่ยวกับชุมชน กิจกรรมท่องเที่ยว จากการศึกษา พบว่า ผู้ให้ข้อมูลแสดงความคิดเห็นตามประเด็นต่าง ๆ โดยสามารถนำเสนอผลการศึกษาได้ ดังนี้

ด้านทุนทางวัฒนธรรม จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลด้านทุนทางวัฒนธรรม สามารถสรุปได้ดังนี้ ทุนทางวัฒนธรรมของจังหวัดราชบุรี คือ ความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ทางด้านผลงานศิลปะ ทั้งผลงานศิลปะแบบดั้งเดิม และศิลปะสมัยใหม่ ซึ่งเป็นสิ่งที่บรรพบุรุษถ่ายทอด สืบต่อกันมาจากรุ่นสู่รุ่น และมีการปรับเปลี่ยนตามยุคสมัย โดยเฉพาะศิลปะการปั้นโอ่ง จากสมัยก่อนซึ่งเคยทำอยู่ที่เมืองจีน

ได้นำเข้ามาที่ราชบุรี จนปัจจุบันกลายมาเป็นสิ่งที่ทำให้ราชบุรีมีชื่อเสียงเรื่องโอ่งมังกร ตลอดจนเซรามิคที่เพิ่มมูลค่าจากโอ่งดินเผา อีกทั้งศิลปะการแสดงหนังใหญ่ วัฒนธรรมที่ได้รับรางวัลจากองค์การยูเนสโกเป็นรางวัลที่ให้กับชุมชนที่มีการสืบทอดมรดกวัฒนธรรมในสังคมโลก และผ้าทอ ตีนจกของชาวไทย-ยวนที่เป็นอัตลักษณ์ดั้งเดิม ทำให้วิถีชีวิตของราชบุรีกลายเป็นวิถีชีวิตแห่งศิลปะ มีการรวมตัวของเหล่าศิลปินราชบุรี เพื่อรักษา พัฒนา ต่อยอดทุนทางวัฒนธรรมด้านศิลปะของตนเอง

ด้านทักษะและความรู้ จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลด้านทักษะ และความรู้ สามารถสรุปได้ดังนี้ การถ่ายทอดความรู้ด้านศิลปะโดยการให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามาทำกิจกรรม โดยมีผู้ถ่ายทอดความรู้ให้ในระหว่างการทำกิจกรรม อีกทั้งยังเป็นการนำวัฒนธรรมมาใช้ในการเสริมสร้างทักษะความรู้ด้านวัฒนธรรมให้กับนักท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดความตระหนัก เห็นคุณค่า ความสำคัญของวัฒนธรรมท้องถิ่น เจ้าของผลงานศิลปะ ผู้ประกอบการ และชุมชน ต้องสร้างการเรียนรู้ความเข้าใจให้กับนักท่องเที่ยว ทำความเข้าใจกับผลงานศิลปะ เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถรับรู้ได้อย่างถูกต้อง และยังคงรักษาเอกลักษณ์ดั้งเดิมเอาไว้แต่อาจพัฒนา ต่อยอด บนฐานทุนวัฒนธรรมเดิมในรูปแบบของผลงานทางศิลปะ

ด้านการเรียนรู้ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลด้านการเรียนรู้ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สามารถสรุปได้ดังนี้ การท่องเที่ยวเชิงศิลปะนั้นทำให้นักท่องเที่ยวและชุมชนนั้นเกิดการเรียนรู้ในวิถีชุมชน การชมงานศิลปะ ผ่านการร่วมพูดคุย แลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน และการทำกิจกรรมการท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวเข้าใจในศิลปะและเห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันด้วยความโดดเด่นด้านศิลปะยิ่งทำให้นักท่องเที่ยวต้องการที่อยากจะเรียนรู้เพิ่มมากขึ้นด้วยการสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับผลงานศิลปะในเชิงลึก สามารถทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจและกลับมาเที่ยวซ้ำอีก

ด้านการมีส่วนร่วม (Participation) จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลด้านการมีส่วนร่วม สามารถสรุปได้ดังนี้ ผู้ประกอบการหรือเจ้าของผลงานศิลปะ และชุมชน ต้องมีความพร้อมให้กับนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยว สามารถให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเรียนรู้ผลงานศิลปะ และวัฒนธรรม สามารถอธิบาย สาธิตในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ให้กับนักท่องเที่ยวได้ โดยทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ผู้ประกอบการ ชุมชน ตลอดจนนักท่องเที่ยว ควรมีการดำเนินการร่วมกัน เพื่อให้เป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงศิลปะเป็นไปในทิศทางเดียวกัน และการคำนึงถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับชุมชน เพื่อให้นักท่องเที่ยวเข้าใจ เห็นคุณค่าในศิลปะ และวัฒนธรรม ทั้งยังให้ชุมชนตระหนัก และเกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเองในการเป็นเมืองแห่งศิลปะ

ด้านความคิดสร้างสรรค์ จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลด้านความคิดสร้างสรรค์ สามารถสรุปได้ดังนี้ จุดแข็งและต้นทุนทางการท่องเที่ยวเชิงศิลปะ ควรเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ของตนเองในการทำกิจกรรม โดยผู้ประกอบการ เจ้าของผลงานศิลปะ และชุมชนนั้นจะเป็นผู้

สาธิตให้คำแนะนำในระหว่างการทำกิจกรรม รวมทั้งควรมีองค์กรต่าง ๆ เข้ามาให้ความรู้และพัฒนางานศิลปะวัฒนธรรมในพื้นที่ เพื่อสร้างความเข้มแข็งและความคิดสร้างสรรค์ให้เกิดขึ้นกับชุมชน และยังสามารถนำความคิดสร้างสรรค์มาใช้ต่อยอดเพื่อสร้างมูลค่าในงานศิลปะของผู้ประกอบการ เจ้าของผลงานศิลปะ และชุมชน และเพื่อให้เยาวชนหันมาให้ความสนใจ และเกิดความภาคภูมิใจในงานศิลปะของจังหวัดราชบุรี ยังส่งผลให้นักท่องเที่ยวสามารถนำความคิดสร้างสรรค์ไปใช้ต่อยอด ปรับใช้กับการทำงานในชีวิตประจำวันของตนเอง

ด้านประสบการณ์ร่วมของนักท่องเที่ยวกับชุมชน จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลด้านประสบการณ์ร่วมของนักท่องเที่ยวกับชุมชน สามารถสรุปได้ดังนี้ การที่นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยว ได้ชมการแสดงผลงานศิลปะ และได้ร่วมกิจกรรมทางการท่องเที่ยวของเจ้าของผลงานศิลปะ นั้น นักท่องเที่ยวสามารถได้รับประสบการณ์ผ่านการลงมือทำจริง ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถรับรู้ถึงวิถีชุมชนผ่านตัวชุมชนเองและทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ใหม่ ๆ อาจจะไปต่อยอดหรือนำความคิดสร้างสรรค์นั้นไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อีกทั้งการได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ได้ลงลึกเพื่อสัมผัสประสบการณ์ที่แตกต่าง เสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างชุมชนกับนักท่องเที่ยว

ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว (Activity) จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว สามารถสรุปได้ดังนี้ การทำกิจกรรมการท่องเที่ยว นั้นเป็นการเพิ่มทักษะประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวไม่สามารถหาได้จากการใช้ชีวิตประจำวัน รวมถึงทำให้นักท่องเที่ยวได้สามารถมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างชุมชนในแหล่งท่องเที่ยว ทำให้นักท่องเที่ยวกับชุมชนนั้นได้รู้จักกัน ทั้งนี้สามารถส่งเสริม และต่อยอดกิจกรรมจากฐานต้นทุนทางด้านศิลปะ โดยผู้ประกอบการ เจ้าของผลงานศิลปะ และชุมชนต้องออกแบบกิจกรรมให้กับนักท่องเที่ยว เพื่อให้สอดคล้องไปตามวิถีชีวิตของชุมชน ซึ่งผู้ประกอบการ เจ้าของผลงานศิลปะ และชุมชนจะต้องมีการบริหารจัดการด้วยตนเอง ที่จะสามารถส่งมอบประสบการณ์ที่ดีให้กับนักท่องเที่ยวได้

ขั้นตอนที่ 2 เพื่อเสนอแนะการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงศิลปะบนฐานแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดราชบุรี

จากการศึกษาศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงศิลปะบนฐานแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดราชบุรี โดยสามารถนำผลการศึกษา เพื่อเสนอแนะการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงศิลปะบนฐานแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดราชบุรี ตามการส่งเสริมการท่องเที่ยวของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย (2549) ประกอบด้วย 1) ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว 2) ด้านการบริการการท่องเที่ยว และ 3) ด้านการตลาดและประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ภาครัฐอาจเน้นศิลปะประยุกต์ศิลป์มาใช้ในการส่งเสริมการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เช่น การจัดงานเทศกาลคนอาร์ทราชบุรี เป็นต้น ซึ่งเจ้าของ

ผลงานศิลปะ/ผู้ประกอบการ อาจต้องร่วมมือกับภาครัฐในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ด้านศิลปะภายในงาน ทั้งนี้ภาครัฐ ควรส่งเสริมและสนับสนุนเจ้าของผลงานศิลปะ / ผู้ประกอบการ และชุมชน ในการเข้าร่วมฝึกอบรมและเพิ่มทักษะในด้านการบริหารจัดการงานศิลปะ เพื่อนำความรู้ที่ได้มาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการงานศิลปะต่อไป และการให้เจ้าของผลงานศิลปะ / ผู้ประกอบการมีส่วนร่วมในการวางแผน ดำเนินการ ตรวจสอบ และประเมินผลการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว ประเภทศิลปะของตนเอง โดยอาจให้สถานศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมด้านวิชาการในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว ตลอดจนความร่วมมือของชุมชนในการเป็นกลไกขับเคลื่อนการดำเนินงานการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทศิลปะ จังหวัดราชบุรี

2. ด้านการบริการการท่องเที่ยว ภาครัฐอาจสำรวจความพร้อมของเจ้าของผลงานศิลปะ / ผู้ประกอบการ ในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ก่อน เพื่อเป็นการประเมินความพร้อมการจัดกิจกรรม ซึ่งเมื่อมีความพร้อมแล้วจึงอาจประเมินความพร้อมด้านการจัดเตรียมสถานที่สำหรับประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยเจ้าของผลงานศิลปะ / ผู้ประกอบการ อาจต้องมีส่วนร่วมประเมินความพร้อมการจัดเตรียมสถานที่ของตนเอง ซึ่งเมื่อได้ผลการประเมินภาครัฐอาจต้องให้การสนับสนุนการพัฒนาสถานที่สำหรับประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เจ้าของผลงานศิลปะ / ผู้ประกอบการยังขาดความพร้อม อาทิ โต๊ะ เก้าอี้ หรืออุปกรณ์ต่าง ๆ ที่มีความจำเป็นต่อการจัดเตรียมสถานที่สำหรับประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยว นอกจากนี้ภาครัฐ เจ้าของผลงานศิลปะ / ผู้ประกอบการ และชุมชน อาจร่วมมือกันออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวด้านศิลปะ ที่นักท่องเที่ยวสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้อาจมีข้อจำกัดในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะที่นักท่องเที่ยวมีทักษะทางด้านศิลปะที่แตกต่างกัน โดยอาจนำเสนอกิจกรรมการท่องเที่ยวด้านศิลปะที่นักท่องเที่ยวสามารถทำได้ง่าย และสามารถใช้ทักษะด้านศิลปะพื้นฐาน เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และได้รับประสบการณ์ร่วมกันระหว่างผู้ประกอบการ/เจ้าของผลงานศิลปะ หรือชุมชนกับนักท่องเที่ยว โดยอาจมีการสร้างบรรยากาศที่เหมาะสมในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยว เพื่อกระตุ้น และเสริมสร้างการเรียนรู้ให้กับนักท่องเที่ยว เช่น สถานที่ทำกิจกรรมมีอากาศที่ถ่ายเทสะดวก มีการจัดเก็บอุปกรณ์ต่าง ๆ อย่างเป็นระเบียบ และไม่เกิดอันตรายกับนักท่องเที่ยว การรักษาความสะอาดในพื้นที่โดยรอบ

นอกจากนี้ภาครัฐอาจจัดการให้ความรู้ ความเข้าใจโดยการอบรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงศิลปะ การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และการให้การต้อนรับการเป็นเจ้าบ้านที่ดีสำหรับเจ้าของผลงานศิลปะ / และผู้ประกอบการ ทั้งด้านบุคลิกภาพภายในและภายนอก ด้านความรู้ควรมีความรอบรู้เกี่ยวกับท้องถิ่น กฎระเบียบข้อบังคับ การปฏิบัติตนของนักท่องเที่ยว ด้านทักษะ ควรมีความชำนาญหรือประสบการณ์ในอาชีพหรือการให้บริการ เข้าใจในคุณค่าที่มีในท้องถิ่นของตนเอง และด้านทัศนคติที่ดีมีมนุษยสัมพันธ์ และตระหนักถึงความสำคัญของการเป็นเจ้าบ้านที่ดี ตลอดจนภาครัฐกับเจ้าของผลงานศิลปะ / ผู้ประกอบการ และชุมชน อาจมีการออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวเชิงศิลปะ ซึ่งงาน

ศิลปะเป็นจุดแข็งที่สำคัญของจังหวัดราชบุรีมี และมีความพร้อมในด้านวิถีชีวิต วัฒนธรรม ความเป็นอยู่ สถาปัตยกรรม และแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ รวมทั้งสภาพแวดล้อมยังคงความเป็นธรรมชาติ โดยอาจออกแบบเส้นทางการท่องเที่ยวตามลักษณะประเภทของงานศิลปะ เช่น เส้นทางท่องเที่ยวศิลปะ ดั้งเดิม เส้นทางท่องเที่ยวศิลปะร่วมสมัย และมีการเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวประเภทอื่น ๆ ในพื้นที่ รวมทั้งเชื่อมโยงร้านอาหาร ที่พัก และร้านจำหน่ายของที่ระลึก เป็นต้น

3. ด้านการตลาดและประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว จากการเสนอแนวทางการพัฒนาด้าน ทรัพยากรการท่องเที่ยว และด้านการบริการการท่องเที่ยว ที่สอดคล้องกันนำไปสู่การส่งเสริมด้าน การตลาดและประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว ซึ่งภาครัฐ เจ้าของผลงานศิลปะ / ผู้ประกอบการ และชุมชน อาจใช้เทคโนโลยี สื่อสังคมออนไลน์ ที่จะแสดงผลงานด้านศิลปะ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ชม และผู้สนใจใน งานศิลปะ สามารถรับชมและสืบค้นข้อมูลด้านงานศิลปะเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งยังเป็นอีกช่องทางหนึ่งในการ กระตุ้นให้ผู้ชมสนใจเดินทางมาท่องเที่ยวเพื่อชื่นชมผลงานศิลปะของจังหวัดราชบุรี รวมไปถึงการจัด โครงการประกวดผลงานศิลปะ ที่สามารถดึงดูดกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงศิลปะได้ และการให้ความร่วมมือ การรายการโทรทัศน์ สารคดี หรือรายการทางสื่อออนไลน์ ที่เข้ามาถ่ายทำรายการ สารคดี เกี่ยวกับ ผลงานศิลปะจังหวัดราชบุรี

สรุปผลการวิจัย

ด้านทุนทางวัฒนธรรม คือ ความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ทางด้านผลงานศิลปะ ทั้งผลงานศิลปะ แบบดั้งเดิม และศิลปะสมัยใหม่ ซึ่งเป็นสิ่งที่บรรพบุรุษถ่ายทอด สั่งสม สืบต่อกันมาจากรุ่นสู่รุ่น และมีการ ปรับเปลี่ยนตามยุคสมัย ด้านทักษะและความรู้ การถ่ายทอดความรู้ด้านศิลปะโดยการให้นักท่องเที่ยวได้ เข้ามาทำกิจกรรม โดยมีผู้ถ่ายทอดความรู้ให้ในระหว่างการทำกิจกรรม อีกทั้งยังเป็นการนำวัฒนธรรมมา ใช้ในการเสริมสร้างทักษะ ความรู้ด้านวัฒนธรรมให้กับนักท่องเที่ยว ด้านการเรียนรู้ และการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ การท่องเที่ยวเชิงศิลปะนั้นทำให้นักท่องเที่ยวและชุมชนนั้นเกิดการเรียนรู้ในวิถีชุมชน การชมงาน ศิลปะ ผ่านการร่วมพูดคุย แลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน และการทำกิจกรรมการท่องเที่ยว ด้านการมีส่วนร่วม ผู้ประกอบการหรือเจ้าของผลงานศิลปะ และชุมชน ต้องมีความพร้อมให้กับนักท่องเที่ยวที่เดิน ทางเข้ามาท่องเที่ยวสามารถให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเรียนรู้ผลงานศิลปะ และวัฒนธรรม สามารถอธิบาย สาธิตในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ให้กับนักท่องเที่ยวได้ โดยทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ผู้ประกอบการ ชุมชน ตลอดจนนักท่องเที่ยว ควรมีการดำเนินการร่วมกัน เพื่อให้เป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงศิลปะเป็นไป ในทิศทางเดียวกัน ด้านความคิดสร้างสรรค์ การเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ของ ตนเองในการทำกิจกรรม โดยผู้ประกอบการ เจ้าของผลงานศิลปะ และชุมชนนั้นจะเป็นผู้สาธิตให้ คำแนะนำในระหว่างการทำกิจกรรม รวมทั้งควรมีองค์กรต่าง ๆ เข้ามาให้ความรู้และพัฒนางาน ศิลปวัฒนธรรมในพื้นที่ เพื่อสร้างความเข้มแข็งและความคิดสร้างสรรค์ให้เกิดขึ้นกับชุมชน ด้าน

ประสบการณ์ร่วมของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับชุมชน นักท่องเที่ยวสามารถได้รับประสบการณ์โดยผ่านการลงมือทำจริง ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถรับรู้ถึงวิถีชุมชนผ่านตัวชุมชนเองและทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ใหม่ๆ ด้านกิจกรรมท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ เจ้าของผลงานศิลปะ และชุมชนต้องออกแบบกิจกรรมให้กับนักท่องเที่ยว เพื่อให้สอดคล้องไปตามวิถีชีวิตของชุมชน

การเสนอแนะการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงศิลปะบนฐานแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดราชบุรี ประกอบด้วย

1. ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ภาครัฐอาจเน้นการนำศิลปะประยุกต์ศิลป์มาใช้ในการส่งเสริมการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งเจ้าของผลงานศิลปะ/ผู้ประกอบการ อาจต้องร่วมมือกับภาครัฐในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ด้านศิลปะภายในงาน ตลอดจนชุมชนต้องเตรียมความพร้อมต้อนรับนักท่องเที่ยว

2. ด้านการบริการการท่องเที่ยว ภาครัฐอาจสำรวจความพร้อมของเจ้าของผลงานศิลปะ / ผู้ประกอบการ ในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ก่อน เพื่อเป็นการประเมินความพร้อมการจัดกิจกรรม และอาจประเมินความพร้อมด้านการจัดเตรียมสถานที่สำหรับประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยว ภาครัฐอาจจัดการให้ความรู้ ความเข้าใจโดยการอบรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงศิลปะ การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และการให้การต้อนรับการเป็นเจ้าบ้านที่ดีสำหรับเจ้าของผลงานศิลปะ / ผู้ประกอบการ

3. ด้านการตลาดและประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว ภาครัฐ เจ้าของผลงานศิลปะ/ ผู้ประกอบการ และชุมชน ใช้เทคโนโลยี สื่อสังคมออนไลน์ ที่จะแสดงผลงานด้านศิลปะ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ชม และผู้สนใจในงานศิลปะ สามารถรับชมและสืบค้นข้อมูลด้านงานศิลปะเพิ่มมากขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงศิลปะบนฐานแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดราชบุรี ประกอบด้วย

1. ด้านทุนทางวัฒนธรรม คือ ความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ทางด้านผลงานศิลปะ ทั้งผลงานศิลปะแบบดั้งเดิม และศิลปะสมัยใหม่ ซึ่งเป็นสิ่งที่บรรพบุรุษถ่ายทอด สืบส่งต่อกันมาจากรุ่นสู่รุ่น และมีการปรับเปลี่ยนตามยุคสมัย สอดคล้องกับฐิตินันท์ เตชไกรชนะ (2554) กล่าวว่า ศิลปะเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นจากความคิดสร้างสรรค์เพื่อให้เกิดความงาม และความพึงพอใจ ที่มนุษย์สร้างสรรค์สืบเนื่องกันมาตั้งแต่อดีตอันยาวนานมาจนถึงปัจจุบัน และจะสร้างสรรค์สืบต่อไปในอนาคตให้อยู่กับเผ่าพันธุ์มนุษย์ไปตราบนานเท่านาน โดยมีการสร้างสรรค์พัฒนารูปแบบต่าง ๆ ออกไปอย่างมากมายไม่มีที่สิ้นสุด

2. ด้านทักษะและความรู้ การถ่ายทอดความรู้ด้านศิลปะโดยการให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามาทำกิจกรรม โดยมีผู้ถ่ายทอดความรู้ให้ในระหว่างการทำกิจกรรม อีกทั้งยังเป็นการนำวัฒนธรรมมาใช้ในการเสริมสร้างทักษะ ความรู้ด้านวัฒนธรรมให้กับนักท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดความตระหนัก เห็นคุณค่า ความสำคัญของวัฒนธรรมท้องถิ่น สอดคล้องกับ Richards (2010) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เป็นการเพิ่มทักษะให้กับนักท่องเที่ยว ซึ่งการพัฒนาทักษะของนักท่องเที่ยวสามารถเกิดขึ้นได้จากการที่นักท่องเที่ยวเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว และด้านกระบวนการเรียนรู้

3. ด้านการเรียนรู้ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การท่องเที่ยวเชิงศิลปะนั้นทำให้นักท่องเที่ยวและชุมชนนั้นเกิดการเรียนรู้ในวิถีชุมชน การชมงานศิลปะ ผ่านการร่วมพูดคุย แลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน และการทำกิจกรรมการท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวเข้าใจในศิลปะและเห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันด้วยความโดดเด่นด้านศิลปะยิ่งทำให้นักท่องเที่ยวต้องการที่จะอยากจะเรียนรู้เพิ่มมากขึ้นด้วยการสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับผลงานศิลปะในเชิงลึกสอดคล้องกับธนากร ทังเรือง ทรงพจน์ นันทนากรณ และอริป จันทรสุริย์ (2562) ผลการศึกษาพบว่า การปลูกฝังจิตสำนึกของคนในชุมชนท้องถิ่นให้มีความรักและร่วมสืบสานขนบธรรมเนียมวัฒนธรรมประเพณีอันล้ำค่าของชุมชนตนเอง ยืนหยัดในวิถีชีวิตความเป็นอยู่ดั้งเดิมของชุมชน และสร้างอัตลักษณ์ทางการท่องเที่ยวเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามาเรียนรู้ และนำกลับไปใช้เป็นแบบอย่าง

4. ด้านการมีส่วนร่วม ผู้ประกอบการหรือเจ้าของผลงานศิลปะ และชุมชน ต้องมีความพร้อมให้กับนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวสามารถให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเรียนรู้ผลงานศิลปะ และวัฒนธรรม สามารถอธิบาย สาธิตในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ให้กับนักท่องเที่ยวได้ โดยทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ผู้ประกอบการ ชุมชน ตลอดจนนักท่องเที่ยว ควรมีการดำเนินการร่วมกัน เพื่อให้เป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงศิลปะเป็นไปในทิศทางเดียวกัน และการคำนึงถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับชุมชน สอดคล้องกับศศิลา อีรานนท์ และประกาศิต โสภณจรัสกุล (2559) ผลการศึกษา พบว่า การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามามีส่วนร่วม เรียนรู้ ได้รับประสบการณ์ตรงจากการเข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนแห่งนี้อย่างแท้จริง ตลอดจนมีการจัดการในเรื่องของการกระจายรายได้ โดยการตั้งสมาชิกในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการท่องเที่ยว

5. ด้านความคิดสร้างสรรค์ การเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ของตนเองในการทำกิจกรรม โดยผู้ประกอบการ เจ้าของผลงานศิลปะ และชุมชนนั้นจะเป็นผู้สาธิตให้คำแนะนำในระหว่างการทำกิจกรรม รวมทั้งควรมีองค์กรต่าง ๆ เข้ามาให้ความรู้และพัฒนางานศิลปวัฒนธรรมในพื้นที่ เพื่อสร้างความเข้มแข็งและความคิดสร้างสรรค์ให้เกิดขึ้นกับชุมชน สอดคล้องกับพอฤกษ์ ผิวภู (2560) กล่าวว่า การนำทุนวัฒนธรรมมาเสริมสร้างผลิตภัณฑ์และบริการได้โดยการใช้แนวคิดสร้างสรรค์ คุณค่า การสร้างตราสัญลักษณ์สินค้าไทย เพื่อเพิ่มขีดความสามารถทางการ

แข่งขันให้สามารถแข่งขันกับประเทศต่าง ๆ ด้านการพัฒนาสังคม ก็สามารถนำทุนวัฒนธรรมในเรื่องของระบบคุณค่า ค่านิยม ความเชื่อจารีต ประเพณีต่าง ๆ

6. ด้านประสบการณ์ร่วมของนักท่องเที่ยวกับชุมชน นักท่องเที่ยวสามารถได้รับประสบการณ์ โดยผ่านการลงมือทำจริง ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถรับรู้ถึงวิถีชุมชนผ่านตัวชุมชนเองและทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ใหม่ ๆ อาจจะไปต่อยอดหรือนำความคิดสร้างสรรค์นั้นไปประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวันได้ สอดคล้องกับสุดแดน วิสุทธิลักษณ์ และคณะ (2556) กล่าวว่า นักท่องเที่ยวและเจ้าของพื้นที่ต้องมีปฏิสัมพันธ์อันใกล้ชิดระหว่างกันผ่านการลงมือปฏิบัติซึ่งจะเป็นกระบวนการสำคัญที่จะนำไปสู่ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน อันจะทำให้เกิดความเข้าใจอันลึกซึ้งในพื้นที่ท่องเที่ยว โดยที่คุณสมบัติ ในเชิงพื้นที่ และกระบวนการนี้มีความสอดคล้องกับนิยามของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

7. ด้านกิจกรรมท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ เจ้าของผลงานศิลปะ และชุมชนต้องออกแบบ กิจกรรมให้กับนักท่องเที่ยว เพื่อให้สอดคล้องไปตามวิถีชีวิตของชุมชน ซึ่งผู้ประกอบการ เจ้าของผลงาน ศิลปะ และชุมชนจะต้องมีการบริหารจัดการด้วยตนเอง ที่จะสามารถส่งมอบประสบการณ์ที่ดีให้กับ นักท่องเที่ยวได้ สอดคล้องกับ ชุมพล พิษพันธ์ไพศาล (2558) ผลการศึกษา พบว่า ด้านคุณค่าทางสังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ควรจัดกิจกรรมที่เป็นวิถีชีวิตของชุมชน เป็นกิจกรรมที่สามารถเผยแพร่ได้ ตามแนวทางของชุมชนเอง และควรเป็นกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวสนใจจริง

การเสนอแนะการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงศิลปะบนฐานแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดราชบุรี ประกอบด้วย

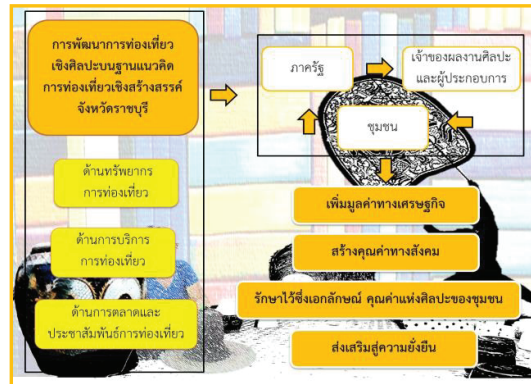
1. ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ภาครัฐอาจเน้นการนำศิลปะประยุกต์ศิลป์มาใช้ในการ ส่งเสริมการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งเจ้าของผลงานศิลปะ/ผู้ประกอบการ อาจต้อง ร่วมมือกับภาครัฐในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ด้านศิลปะภายในงาน ตลอดจนชุมชน ต้องเตรียมความพร้อมต้อนรับนักท่องเที่ยวสอดคล้องกับกันตภณ แก้วสง่า และนิศาชล จำนงศรี (2558) ผลการศึกษา พบว่า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรตระหนักและให้ความสำคัญในการเผยแพร่การ ท่องเที่ยวในเชิงรุกเพิ่มมากขึ้น อาจทำได้โดยการนำกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์มาผนวกเข้ากับ แหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ เพื่อสร้างประสบการณ์ด้านการท่องเที่ยวใหม่ๆ ให้กับนักท่องเที่ยว และสร้าง กระบวนการจัดการความรู้ทุนทางวัฒนธรรมด้านศิลปะ

2. ด้านการบริการการท่องเที่ยว ภาครัฐอาจสำรวจความพร้อมของเจ้าของผลงานศิลปะ / ผู้ประกอบการ ในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ก่อน เพื่อเป็นการประเมินความพร้อมการ จัดกิจกรรม และอาจประเมินความพร้อมด้านการจัดเตรียมสถานที่สำหรับประกอบกิจกรรมการ ท่องเที่ยว ภาครัฐอาจจัดการให้ความรู้ ความเข้าใจโดยการอบรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงศิลปะ การ ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และการให้การต้อนรับการเป็นเจ้าบ้านที่ดีสำหรับเจ้าของผลงานศิลปะ / และ ผู้ประกอบการ สอดคล้องกับพิศาล แก้วอยู่ และประกอบศิริ ภัคตีพินิจ (2557) ผลการศึกษา พบว่า

หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ภาคธุรกิจทางการท่องเที่ยวควรเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่ชุมชน พร้อมกับสินค้าและบริการให้สอดคล้องกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ต่อไปอย่างยั่งยืน

3. ด้านการตลาดและประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว ภาครัฐ เจ้าของผลงานศิลปะ/ผู้ประกอบการ และชุมชน อาจใช้เทคโนโลยี สื่อสังคมออนไลน์ ที่จะแสดงผลงานด้านศิลปะ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ชม และผู้สนใจในงานศิลปะ สามารถรับชมและสืบค้นข้อมูลด้านงานศิลปะเพิ่มมากขึ้น และให้ความร่วมมือการรายการโทรทัศน์ สารคดี หรือรายการทางสื่อออนไลน์ ที่เข้ามาถ่ายทำรายการ สารคดี เกี่ยวกับผลงานศิลปะจังหวัดราชบุรี สอดคล้องกับ ฐิตินันท์ เตชไกรชนะ (2554) ผลการศึกษา พบว่า ด้านเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ให้ผ่านภาคีที่เกี่ยวข้อง สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างหอศิลป์เอกชนและรัฐบาล จัดทำสื่อเว็บไซต์แต่ละหอศิลป์จัดทำวารสารการบริการข้อมูลด้วยระบบสารสนเทศเทคโนโลยีที่ทันสมัยสู่นักท่องเที่ยวได้ง่ายขึ้น และยังคงสอดคล้องกับอธิป จันทร์สุริย์ (2561) ผลการศึกษา พบว่า อาจนำเทคโนโลยีมาใช้ในประชาสัมพันธ์ และการเก็บข้อมูล เป็นฐานข้อมูลในการสืบค้นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม

สรุปจากการศึกษาเรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงศิลปะบนฐานแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดราชบุรี ที่สอดคล้องตามตามวิสัยทัศน์การท่องเที่ยวไทย 2579 โดยการเติบโตบนพื้นฐานความเป็นไทย โดยเน้นการพัฒนาสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว และแหล่งท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์และวิถีไทย (คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ. 2560) และสอดคล้องตามแผนปฏิบัติการส่งเสริมการท่องเที่ยวประจำปี 2562 โดยส่งเสริมเอกลักษณ์ของประเทศไทยและของแต่ละท้องถิ่น ด้วยการสื่อสารเอกลักษณ์ความเป็นไทย (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2562) ทั้งยังสอดคล้องตามแผนพัฒนาจังหวัดราชบุรี พ.ศ.2561-2564 โดยจุดเน้นของแผนยุทธศาสตร์มุ่งที่จะเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยว พร้อมทั้งส่งเสริมการพัฒนากิจการกรมการท่องเที่ยวเพื่อกระตุ้นการท่องเที่ยว ทั้งนี้ยังโดดเด่นในเรื่องของเมืองแห่งศิลปะร่วมสมัย โดยการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงศิลปะบนฐานแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดราชบุรี ประกอบด้วย ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ด้านการบริการการท่องเที่ยว และด้านการตลาดและประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว ที่ต้องขับเคลื่อนโดยความร่วมมือของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ เจ้าของผลงานศิลปะ/ผู้ประกอบการ และชุมชนในการจัดการทุกขั้นตอนด้วยการมีส่วนร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมประเมิณผล เพื่อให้การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงศิลปะบนฐานแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดราชบุรี นำไปสู่การเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ การสร้างคุณค่าทางสังคม การรักษาไว้ซึ่งเอกลักษณ์ คุณค่าแห่งศิลปะของชุมชน และส่งเสริมสู่ความยั่งยืนต่อไป ทั้งนี้โดยสามารถแสดงภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงศิลปะบนฐานแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดราชบุรี ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงศิลปะบนฐานแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดราชบุรี
ที่มา : ผู้วิจัย (2563)

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านทุนทางวัฒนธรรม งานศิลปะมีความโดดเด่น เป็นเอกลักษณ์ มีประวัติความเป็นมา และมีการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นนี้ภาครัฐ สามารถสนับสนุนให้เจ้าของผลงานศิลปะ/ผู้ประกอบการ ในการต่อยอดงานศิลปะเพื่อสร้างผลิตภัณฑ์และบริการทางการท่องเที่ยว

2. ด้านการมีส่วนร่วม หน่วยงานภาครัฐ เจ้าของผลงานศิลปะ / ผู้ประกอบการ และชุมชน ต้องร่วมมือกันส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของเจ้าของผลงานศิลปะ / ผู้ประกอบการ และชุมชน ในทุกขั้นตอนโดยเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวเข้ามามีบทบาทในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงศิลปะ อีกทั้งต้องพัฒนาระบบการดำเนินงานเพื่อเพิ่มรายได้แก่ชุมชนที่มาจากนักท่องเที่ยว โดยใช้ทุนทางวัฒนธรรมด้านศิลปะในการสร้างมูลค่า สามารถนำมาใช้ประโยชน์บนพื้นฐานของความเหมาะสม

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ผลการศึกษา พบว่า งานศิลปะสามารถสร้างมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ ทั้งนี้อาจมีการศึกษาศักยภาพของชุมชนในการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ และการศึกษารูปแบบการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ด้วยงานศิลปะ โดยการใช้กระบวนการงานวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม เพื่อให้ผลที่ได้จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ครอบคลุมทั้งมิติเชิงลึกและกว้างโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจะเริ่มจากส่วนที่เกี่ยวข้องกับบริบทของชุมชน ประเพณีวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านงานศิลปะ การมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นต้น เพื่อสามารถนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผนสร้างมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ด้วยงานศิลปะ

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย. (2549). **มาตรฐานการส่งเสริมการท่องเที่ยว**. กรุงเทพฯ: สำนักมาตรฐานการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2562). **สรุปแผนปฏิบัติการส่งเสริมการท่องเที่ยวประจำปี 2562**. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- กันตภณ แก้วสง่า และนิศาชล จำนงศรี. (2558). การจัดการความรู้การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา. **วารสารเทคโนโลยีสุรนารี**, 9(2), 79-103.
- คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ. (2560) **แผนการพัฒนากการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560-2564)**. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ.
- คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ จังหวัดราชบุรี. (2561). **แผนพัฒนาจังหวัดราชบุรี พ.ศ. 2561-2564**. สืบค้นเมื่อ 5 กรกฎาคม 2563, จาก <http://www.ratchaburi.go.th/plan>.
- ชุมพล พิษพันธ์ไพศาล. (2558). การศึกษาเพื่อพัฒนากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สัมพันธภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษการผลิตภัตอาหารวัฒนธรรมมุสลิม ชุมชนเมืองเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- ช่อพฤกษ์ ฝักกุ. (2561). แนวทางการพัฒนาทุนวัฒนธรรมนวัตกรรมการสู่ Thailand 4.0. รายงานสืบเนื่องการประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ 4 สถาบันวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร. วันที่ 22 ธันวาคม พ.ศ. 2560, 134-142.
- ฐิตินันท์ เตชไกรชนะ. (2554). **แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงศิลปะของหอศิลป์เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวในกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธนากร ทั้งเรื่อง ทรงพจน์ นันทนากรณ์ และอธิป จันทรสุริย์. (2562). **แนวทางการจัดการระบบการท่องเที่ยวชุมชนปากน้ำประแส อำเภอแกลง จังหวัดระยอง**. รายงานการประชุมวิชาการระดับชาติ ไอซีทีศิลปการวิชาการ ประจำปี 2019.
- พระวินัยธร ศราวุธ ฐานิสโสโร. (2561). **ชวีศิลปะ: กระบวนการสร้างสรรค์ทางศิลปกรรมเพื่อการพัฒนาสังคม**. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.
- พิศาล แก้วอยู่ และประกอบศิริ ภักดีพินิจ. (2557). **แนวทางการพัฒนากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์** โดยการปรับใช้หัตถกรรมจักสานผักตบชวา ในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา. รายงานการประชุมวิชาการการพัฒนาชนบทที่ยั่งยืน ครั้งที่ 4 ประจำปี 2557.
- ศลิษา อีรานนท์ และประกาศิต โสภณจรสุกุล. (2559). การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์: ทางเลือก-ทางรอดของการท่องเที่ยวไทย. **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี**, 8(2), 206-215.

- สุดแดน วิสุทธิลักษณ์ และคณะ. (2556). **การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) : คู่มือและแนวทางปฏิบัติการ**. คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน). (2554). **การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์**. สืบค้นเมื่อ 5 กรกฎาคม 2563, จาก www.dasta.or.th.
- อลงกต เพชรศรีสุข. (2551). ภูมิปัญญาพื้นบ้านกับการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะสมัยใหม่. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์**, 13(2).
- อธิป จันทร์สุริย์. (2561). **การพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมเป็นฐานสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดชุมพร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- Raymond, C. (2007). **Creative Tourism New Zealand; The practical challenges of developing creative tourism**. In Richards G. and Wilson, J (eds) *Tourism: Creativity and Development*. London: Routledge, 145-157.
- Richards, G. (2008). **Creative Tourism and Local Development**. Paper presented at The Santa Fe International Conference on Creative Tourism. 28th September 2008.
- Richards, G. (2010). **Creative Tourism and Local Development**. In Wurzbarger, R. (Ed.). *Creative Tourism A Global Conversation how to provide unique creative experiences for travelers worldwide: at present at the 2008 Santa Fe & UNESCO International Conference on Creative Tourism in Santa Fe, New Mexico, U.S.A.*
- Suttipisan, S. (2014). **Creative Community-based Tourism: An Integrated Tourism Management Approach in Thailand**. Paper Presented at the Toward ASEAN Development Administration, National Institute Development Administration, Bangkok.
- UNESCO. (2006). **Toward Sustainable Strategies for creative tourism. Discussion Report of the Planning Meeting for 2008**. International Conference on Creative Tourism. Santa Fe, New Mexico, U.S.A.
- Wurzbarger, R., Aagesen, T., Pattakos, A., and Pratt, S. (2009). **Creative Tourism: A Global Conversation: How to Provide Unique Creative Experiences For Travelers Worldwide**. Paper Presented at the 2008 Santa Fe and UNESCO International Conference on Creative Tourism in Santa Fe, New Mexico, U.S.A.